

Nelja kooli ühiskatsete näidisülesanded: eesti keel

Näidisülesanne 1

Leia 10 õigesti kirjutatud vormi. Kirjuta õige variandi number harjutuse alla tabelisse. (10p)

- 1) kohvi on laual, 2) kohev palitu, 3) käsitakse tööd teha, 4) tervitas emat, 5) hallide hüljestega, 6) kõige õnnelikem, 7) rõõmsaid peresi, 8) nürida noaga, 9) käis kontsertidel, 10) potikaan kolises, 11) töödatakse agaralt, 12) moodsat ülikonda, 13) sõitis mööda konarliku teed, 14) südidad noorukid, 15) mõrusid kohviube, 16) ära räägi kellegile, 17) mõtlikut filosoofi, 18) taotletakse õiglust, 19) kõhna inimene, 20) vaatas videoid, 21) õudseid sündmusi, 22) sõrmeküün murdus, 23) jookstakse võidu, 24) naasis reisilt, 25) viluda ilmaga, 26) kaks lusikat suhkurt, 27) pandakse tähele, 28) veenis vendi, 29) luges raportit, 30) malbet metsnikut.

Kirjuta õigete variantide numbrid tabelisse:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Näidisülesanne 2

Igas reas on üks õige variant. Selle number kirjuta rea lõppu kastikesse. (10 p)

1	2	3	4	
raamatupood „Rahva Raamat”	raamatupood Rahva Raamat	Raamatupood Rahva Raamat	raamatupood „Rahva raamat”	
Rahvatantsupidu	Euroopa liidu istungjärk	Pimedate Ööde filmifestival	Rahvusvaheline Raamatuaasta	
Tartu Ülikooli kommunikatsiooniosakond	Eesti Vabariigi Põhiseadus	Padise Klooster	kohv „Paulig”	
Aasta Ema	Eesti Kirjanduse päev	luuletus Sirelite aegu	seriaal „Reetur”	
Soome Laht	parvlaev Piret	skulptuur Linda	foto Talvine Maastik	
ajakiri Värske Rõhk	Õpilasalmanahh „Meie Sulega”	Emakeele Seltsi Aastaraamat	ajaleht „Eesti Ekspress”	
Pekingi Taliolümpiamängud	Veebruar	volbriöö	Teine Maailmasõda	
Taani kuninga aed	Pikk Jalg	Tamme Talu	Lühike jalg	
auto Honda civic	neitsi tähtkuju	suur reede	Jõululaupäev	
Tallinna Linnapea	Peeter Suur	Soomekeelne	Tiigriaasta	

Näidisülesanne 3

Leia järgmise 10 lause hulgast viis õigesti kirjavahemärgistatud lauset. Tõmba õige lause ees olevale numbrile ring ümber. (20p)

1. „Mees, kes teadis ussisõnu“ kandis nime Leemet.
2. Teele saab aru, et asi koolivendade vahel korras ei ole ja alustab teist juttu.
3. Kui võõrad olid läinud ja isagi väsinult magama puges, istus Villu, komps käes, alles väljas ukse ees, nagu vaataks ta ilma või kuulaks rohutirtsude laulu.
4. Mait Metsanurk on sündinud 19. novembril 1879. aastal Tartumaal, Kärkna vallas, Metsanurga külas, Saare talu noorima pojana.
5. „Ma olen teie kirjutisi lugenud,“ vastas mees, „Ning need on mulle, kui asjatundjale väga meeldinud.“
6. Romaani populaarsusele aitasid kaasa ladus jutustamisviis, põnev süžee, apelleerimine lugeja südamele ja tunnetele ning kindlasti huumor, millest eestlased on alati lugu pidanud.
7. A. H. Tammsaare, Oskar Luts, Jaan Kross – need kolm kirjanikku on eesti kirjandusklassika suurkujud kelle raamatuid peaks lugema igaüks.
8. Marie Under tuntud luuletajana keskendus oma luuletustes armastusele, ilule ja isamaalisusele.
9. Vilde teosed, olgugi et kirjutatud kaua aega tagasi, on endiselt eesti kirjanduse oluline osa.
10. Aleksis Kivi, „Seitsme venna“ autori elukäik oli niisama traagiline kui eesti klassiku Juhan Liivi saatus.

Näidisülesanne 4

Kirjuta tähenduse ette õige fraseologismi number (10 punkti).

fraseologism	number	tähendus
1. kägu ajama		juhi rolli täitma
2. südant puistama		ümber veenma
3. sulge sappa saama		au ja kuulsust saavutama
4. esimest viiulit mängima		kaebama
5. laineid lööma		klatsima
6. pehmeks rääkima		luiskama
7. ridade vahelt lugema		lobisema
8. loorbereid lõikama		minema kihutatud
9. keelt kandma		suurt tähelepanu äratama
10. keelt peksma		varjatud mõtet taipama
		pihtima

Näidisülesanne 5

2. Kirjuta lünka täht/tähed, kus vaja. (20p)

Prestii___ne firma tellis reklaamiagent___rilt e___ektse reklaamikampaan___a. Kinosean___ lõppes ning daam väljus saalist andunud paa___i saatel. Pro___essor sattus anek___ooti kuuldes lõbusasse tu___u. Anger___as meenutab oma usja keha tõttu madu. Aktsion___ri tervitamiseks sa___uti tõ___likult hoone ___uajesse. Pärast naabri ehitustöid oli krohv___i seintelt maha varisenud. Üllataval kombel langes talli___lasest favor___t juba teises ringis võistluselt välja. Re___i ___ööri pahameel möödus toidu saabumise järel momentaa___selt.

Näidisülesanne 6

6. Leia 10 kokku- ja lahkukirjutamise viga. Vigaselt kirjutatud sõna kirjuta õigesti vastava lause kõrval olevasse lahtrisse. (10p)

1. Ärkosa meelega noored kandsid T särki, millele oli kirjutatud Juhan Liivi soovunelm „Ükskord on Eesti riik”.	
2. Nii Balti- kui ka Skandinaaviamaades tekitab taas muret järk-järguline hinna tõus.	
3. Sini-must-valge lipu heiskamine Pika Hermannini nimelisse torni andis märku nii eesti kui ka välismaalastele, et punalipu aeg on ümber.	
4. Aegajalt näen unenägu, kus taevasse kerkib tohutusuur seene kujuline pilv.	
5. Saksa keele õpetaja selgitas õpilastele samm-sammu järel, kuidas lahendada keerukat ülesannet.	

Näidisülesanne 7

7. Loe läbi perekonnanimede panekust kõnelev artikkel ja otsusta, kas esitatud väide on õige või vale. Märgi rist õigesse kasti. (20p)

Perekonnanimede panekust Eestis (katkend)

Fred Puss, nimeteadlane

Eesti Ekspress 2008

Perekonnanimed pandi Eesti talurahvale 1823.-1835. aastani. Vaid üksikud kandsid seda varem ning siis oli tegu vabade inimeste, mitte talupojaseisusest inimestega. Nimesid panid mõisaomanikud, mõisavalitsejad, vöormündrid, kirikuõpetajad ja muud asjamehed - see sõltus mõisast.

Läbi aegade on esikohal olnud perekonnanimi Tamm. Kui 1830. aastatel said selle nime umbes 1500 inimest ehk iga 400. inimene, siis 1934. aastal oli neid juba 5473 ehk lausa iga 200. inimene. Tamme nimi pandi Eestis vähemalt 208 suguvõsale, kes omavahel sugulased pole. Paljud neist on kindlasti võetud Tamme talu järgi, kuna hinnanguliselt 25 protsenti eestlaste perekonnanimedest on võetud talunimede järgi. Kuid "tamm" tähendab ka vesiehitist ning ehk andis seegi kaasa nime laialdasele levikule. Sama on nimega Saar, millel on samuti mitu tähendust.

Kui levinuimatest nimed on levinud üle Eesti, siis Kask ja Pärn ei esine Võrumaal, sest võru murdes on nende vasteteks Kõiv ja Pähn. Samuti andis Lõuna-Eestis ja Saaremaal nimi Pärn maad samatähenduslikule Lõhmusele. Ka nime Kukk puhul näeb murdepiiri - Põhja-Eesti kirjakeelne "kukk" taandus Võrumaal "kikka" ees, kuid sealgi pandi tihti perekonnanimeks Kukk, kuna Piibel oli ju põhjaeestikeelne.

Eestimaal pandi perekonnanimed seoses 1832. aasta kirikuseadusega, mis nõudis iga kihelkonna kõikide inimeste nimekirjade (personaalraamatute) koostamist koos perekonnanimedega. Käsk selleks anti 5. aprillil 1834. Talurahvas pandi esimest korda perekonnanimedega kirja 1835 erilistes perekonnanimede raamatutes. Talupoeg võis nime ise valida, kuid mõisavalitsus pidi hoolt kandma, et valitav nimi oleks sünnis ega langeks kokku mõne tuntud nimega. Siiski on käibele tulnud ka kummalisi nimesid (Jodik, Puddroweski, Monstrum, Kübernahk, Kartoffelleht).

Nimesid ei pandud kirja alati nii, nagu neid tollal eesti keeles hääldati. Kirjapanijad (pastorid, mõisnikud, mõisaametnikud) olid harjunud saksa kirjaviisiga ning nad võisid nimesid moonutada. Samuti oli eesti kirjakeeles kuni 1870. aastateni valdav vana kirjaviis. Sellest ajast on pärit nimed nagu näiteks Karro ja Murro, mida hääldati aga Karu ja Muru. Hiljem hakati osa nimekandjate nimesid panema kirja uue, osa nimesid aga vana kirjaviisi ja murdekeele järgi. Seepärast on ka samas suguvõsas eri harudel nimed nagu näiteks Mõts ja Mets. Kokku pandi Eestis 41 000 erinevat ning üldse umbes 75 000 perekonnanime, millest 29 000 on unikaalsed, s.t pandud ainult ühes mõisas.

Kas väide on õige või väär?	Õige	Väär
Nimi Tamm on paljudel juhtudel võetud talu nime järgi, sest ligi 50 protsenti perekonnanimedest on võetud talu järgi.		
Nimed pandi alati kirja nii, nagu talupoeg oma nime hääldas.		
Nimi Kask on Võru murdes Kõiv ning saarte murretes Lõhmus.		
41 000 erinevat perekonnanime on unikaalsed, st. pandud ühes mõisas.		
Nimesid võisid panna mõisaomanikud, vöormündrid, kirikuõpetajad ja mõisavalitsejad.		
Nimesid Karro ja Murro hääldati nagu Karu ja Muru.		
Esimest korda pandi perekonnanimed kirja erilises perekonnanimede raamatutes 1835. aastal.		
Põhja-Eestis hakati 'kikka' asemel kasutama nimenä 'kukk', sest piibel oli tõlgitud põhjaeestikeelsena.		
Perekonnanimesid hakati eestlastele panema rahvusliku ärkamisaja tõttu.		
Läbi aegade on esikohal perekonnanimi Tamm, 1830ndatel kandis seda nime iga 400 inimene.		